ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 7ης Δεκεμβρίου 1993 *

Στην υπόθεση C-12/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hof van Cassatie van België προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Edmond Huygen κ.λπ.,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, υπογραφείσας στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972, συναφθείσας και εγκριθείσας εξ ονόματος της Κοινότητας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 3), και του συνημμένου στον κανονισμό αυτό πρωτοκόλλου αριθ. 3,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. Gulmann
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ignace Claeys Bouuaert, δικηγόρο στο Hof van Cassatie van België,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Marie-Josée Jonczy, νομική σύμβουλο, και τον Ben Smulders, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας.

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των E. Huygen κ.λπ., εκπροσωπουμένων από τον Ch. Kremer, δικηγόρο Λουξεμβούργου, της Βελγικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 1ης Απριλίου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 7ης Ιανουαρίου 1992, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Ιανουαρίου 1992, το Hof van Cassatie van België υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, υπογραφείσας στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972, συναφθείσας και εγκριθείσας εξ ονόματος της Κοινότητας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας), και ειδικότερα του πρωτοκόλλου αριθ. 3, συνημμένου στον κανονισμό αυτό, ως προς τον ορισμό της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα» ή «προϊόντα καταγωγής» και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας. Το πρωτόκολλο αυτό τροποποιήθηκε με την υπό μορφή ανταλλαγής επιστολών συμφωνία, για την κωδικοποίηση και την τροποποίηση του κειμένου του πρωτοκόλλου αριθ. 3 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας (ΕΕ L 323, σ. 1).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικών δικών τις οποίες κίνησε το Βελγικό Δημόσιο κατά του διευθυντή βελγικής εταιρίας η οποία εισήγαγε το

1985 από την Αυστρία μηχάνημα για την κόλληση πτυσσομένων κιβωτίων χρησιμοποιουμένων στις μεταφορές και κατά δύο υπαλλήλων της εταιρίας που διεκπεραίωσε τις διατυπώσεις εισαγωγής.

3 Το εν λόγω μηχάνημα είχε κατασκευαστεί από την γερμανική εταιρία Jagenberg Werke και είχε εξαχθεί στην Αυστρία, κατόπιν της αγοράς του το 1970 από την αυστριακή επιχείρηση Ernst Schausberger & Co. Το 1985, το μηχάνημα αγοράστηκε περαιτέρω από τη βελγική εταιρία Grafimat, η οποία το εισήγαγε στο Βέλγιο. Οι διατυπώσεις εισαγωγής διεκπεραιώθηκαν από τη βελγική ανώνυμη εταιρία E. Depaire.

4 Στις 7 Μαρτίου 1985, οι Huygen και Verraes, υπάλληλοι της εταιρίας E. Depaire, και ο Blockeel, διαχειριστής της Grafimat, διασάφησαν το εμπόρευμα στο τελωνείο του Courtrai (Βέλγιο). Προς τούτο, υπέβαλαν το πιστοποιητικό EUR. 1 αριθ. D 0326846, εκδοθέν από το αυστριακό τελωνείο — στο οποίο αναγραφόταν ότι το μηχάνημα ήταν καταγωγής Δυτικής Γερμανίας — προκειμένου να τύχουν δασμολογικής απαλλαγής, βάσει του προτιμησιακού καθεστώτος που θεσπίστηκε με τη Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας.

5 Βάσει των διατάξεων του πρωτοκόλλου αριθ. 3, συνημμένου στη Συμφωνία αυτή, οι βελγικές υπηρεσίες, στο πλαίσιο ελέγχου των στοιχείων που αναγράφονται στο πιστοποιητικό EUR. 1, ζήτησαν από τις αυστριακές αρχές πληροφορίες ως προς την καταγωγή του μηχανήματος. Η αυστριακή διοίκηση απάντησε με έγγραφο της 26ης Μαρτίου 1987 ότι δεν μπορούσε πλέον να παρασχεθεί συγκεκριμένη απόδειξη της καταγωγής των εμπορευμάτων από τη γερμανική επιχείρηση που τα είχε εξαγάγει και ότι, κατά συνέπεια, το εμπόρευμα έπρεπε να θεωρηθεί προϊόν άγνωστης καταγωγής, για το οποίο δεν μπορούσε να ισχύσει το πιστοποιητικό.

6 Ως εκ τούτου, η βελγική διοίκηση αποφάσισε ότι το προτιμησιακό καθεστώς δεν μπορούσε να εφαρμοστεί και ότι στα επίμαχα εμπορεύματα έπρεπε να επιβληθούν οι δασμοί που προβλέπονται σε περίπτωση εισαγωγής εμπορευμάτων άγνωστης καταγωγής· κατά συνέπεια, η βελγική διοίκηση αποφάσισε να ζητήσει την καταβολή των αντιστοίχων δασμών. Επιπλέον, οι Huygen, Verraes και Blockeel παραπέμφθηκαν ενώπιον του Correctionele Rechtbank te Kortrijk για παράβαση, αφενός, των άρθρων 202, παράγραφοι 1 και 2, και 259 του γενικού νόμου περί τελωνείων και ειδικών φόρων καταναλώσεως, σε συνδυασμό με το

βασιλικό διάταγμα της 18ης Ιουλίου 1977, κυρωθέν με τον νόμο της 6ης Ιουλίου 1978, και, αφετέρου, για παράβαση των άρθρων 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', 9, παράγραφοι 1 και 2, και 10, παράγραφος 2, του πρωτοκόλλου αριθ. 3 της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας. Οι εταιρίες E. Depaire και Grafimat κλητεύθηκαν ως αστικώς υπεύθυνες.

7 Η πρωτόδικη απόφαση, με την οποία οι κατηγορούμενοι αθωώθηκαν και απορρίφθηκαν οι πολιτικές αγωγές, επικυρώθηκε με απόφαση του Hof van Beroep te Gent, της 20ής Σεπτεμβρίου 1989. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι, με την απόφαση αυτή, το Hof van Beroep διαπίστωσε ότι το αυστριακό τελωνείο ουδόλως είχε στην πραγματικότητα επικοινωνήσει με την αυστριακή εταιρία Schausberger, διαπίστωση η οποία βασιζόταν στις πληροφορίες που παρέσχε η εταιρία αυτή και στο γεγονός ότι η εγκαλούσα αρχή προσκόμισε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας τιμολόγιο της 25ης Φεβρουαρίου 1970 το οποίο, απευθυνόμενο στην ίδια αυτή εταιρία από τη γερμανική κατασκευάστρια εταιρία Jagenberg, εμφαίνει την καταγωγή του μηχανήματος από τη Δυτική Γερμανία. Το Hof van Beroep συνήγαγε εξ αυτού ότι το γεγονός ότι ο έλεγχος για την καταγωγή του εμπορεύματος δεν κατέληξε σε αποτέλεσμα οφειλόταν αποκλειστικά στην αμέλεια της αυστριακής τελωνειακής αρχής. Ως εκ τούτου, αποφάσισε ότι η αδράνεια της αυστριακής αρχής συνιστούσε για τους κατηγορουμένους περίπτωση ανωτέρας βίας.

8 Το Βελγικό Δημόσιο άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Hof van Cassatie van België. Το εθνικό δικαστήριο, κρίνοντας ότι οι λόγοι αναιρέσεως έθεταν προβλήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Η Συμφωνία μεταξύ ΕΟΚ και Αυστρίας (κανονισμός 2886/72, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, και το συνημμένο πρωτόκολλο αριθ. 3) προβλέπει προτιμησιακό δασμό για τα εμπορεύματα που κατάγονται από την Αυστρία ή από την Κοινότητα. Η εφαρμογή αυτού του προτιμησιακού καθεστώτος συνδέεται με την καταγωγή των εμπορευμάτων, με συνέπεια ο έλεγχος της καταγωγής να αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του συστήματος:

1) Οσάκις το ευνοούμενο κράτος (εν προκειμένω η Αυστρία), από το οποίο ζητείται να ελέγξει το πιστοποιητικό καταγωγής EUR. 1, δεν μπορεί να διαπιστώσει την ακριβή καταγωγή του εμπορεύματος, έχει τούτο ως συνέπεια ότι το εμπόρευμα είναι άγνωστης καταγωγής και, ως εκ τούτου, κακώς χορηγήθηκαν το πιστοποιητικό EUR. 1 και η δασμολογική προτίμηση;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, οφείλει το κράτος εισαγωγής (εν προκειμένω το Βέλγιο) να ζητήσει στη συνέχεια την καταβολή των μη καταβληθέντων κατά την εισαγωγή δασμών;

3) Συνιστά περίπτωση ανωτέρας βίας για τον εισαγωγέα του κράτους μέλους εισαγωγής (εν προκειμένω του Βελγίου) η οφειλόμενη σε αμέλεια, "ενσυνείδητη" ή μη, αδυναμία της αυστριακής τελωνειακής αρχής να διαπιστώσει την ακρίβεια της καταγωγής που αναγράφεται στο χορηγηθέν από αυτήν πιστοποιητικό EUR. 1;»

9 Στην έκθεση ακροατηρίου αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά και το νομικό πλαίσιο της κυρίας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνον καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Περί των σχετικών με την καταγωγή κανόνων του προβλεπομένου από τη Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας καθεστώτος

10 Πριν δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, πρέπει, κατ' αρχάς, να υπομνησθεί η λειτουργία και το περιεχόμενο των βασικών κανόνων της Συμφωνίας και του πρωτοκόλλου που αφορούν τον προσδιορισμό της καταγωγής των εμπορευμάτων και των εκ των υστέρων έλεγχο.

11 Η Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας, η οποία προβλέπει καθεστώς ελεύθερης διακινήσεως των εμπορευμάτων, εφαρμόζεται, κατά το άρθρο 2 αυτής, υπό την επιφύλαξη ορισμένων διευκρινίσεων, «στα προϊόντα καταγωγής Κοινότητος και Αυστρίας». Το άρθρο 11 της Συμφωνίας ορίζει ότι «το πρωτόκολλο αριθ. 3 καθορίζει τους κανόνες καταγωγής».

12 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του πρωτοκόλλου αριθ. 3, ως προϊόντα καταγόμενα από την Κοινότητα θεωρούνται, μεταξύ άλλων, «τα προϊόντα τα παραγόμενα εξ ολοκλήρου στην Κοινότητα» και ως προϊόντα καταγόμενα από την Αυστρία, μεταξύ άλλων, «τα προϊόντα τα παραγόμενα εξ ολοκλήρου στην Αυστρία».

13 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου αριθ. 3, στα καταγόμενα προϊόντα κατά την έννοια του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου, κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα ή την Αυστρία, παρέχεται το ευεργέτημα της συμφωνίας κατόπιν προσκομίσεως ενός πιστοποιητικού κυκλοφορίας εμπορευμάτων που ονομάζεται «πιστοποιητικό EUR. 1». Βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, το πιστοποιητικό αυτό εκδίδεται «από τις τελωνειακές αρχές καθεμιάς από τις χώρες που αφορά, όπου τα εμπορεύματα είτε παρέμειναν προ της επανεξαγωγής τους στην κατάσταση που ευρίσκοντο είτε υποβλήθηκαν στις επεξεργασίες ή μεταποιήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2 του παρόντος πρωτοκόλλου με την προσκόμιση των πιστοποιητικών EUR. 1 που εκδόθηκαν προηγουμένως».

14 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου, επειδή το πιστοποιητικό EUR. 1 «συνιστά το αποδεικτικό έγγραφο για την εφαρμογή του προτιμησιακού καθεστώτος δασμών και ποσοστώσεων που προβλέπεται από τη Συμφωνία, εναπόκειται στις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής να υιοθετήσουν τις απαραίτητες διατάξεις για την εξακρίβωση της καταγωγής των εμπορευμάτων και για τον έλεγχο των άλλων ενδείξεων του πιστοποιητικού EUR. 1».

15 Εκτός από τον έλεγχο αυτόν, τον οποίο ασκούν οι αρχές της χώρας εξαγωγής κατά την έκδοση του πιστοποιητικού EUR. 1, το πρωτόκολλο αριθ. 3 προβλέπει με το άρθρο 17 τη δυνατότητα του εκ των υστέρων ελέγχου των πιστοποιητικών EUR. 1, «δειγματοληπτικώς ή όταν οι τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής έχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα του εγγράφου ή την ακρίβεια των πληροφοριών σχετικά με την πραγματική καταγωγή του εν λόγω εμπορεύματος». Ο εκ των υστέρων έλεγχος πραγματοποιείται, κατόπιν αιτήσεως των τελωνειακών αρχών του κράτους εισαγωγής, από τις τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής, οι οποίες γνωστοποιούν τα αποτελέσματα στις τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής.

Επί του πρώτου ερωτήματος

16 Από τις προαναφερθείσες διατάξεις της Συμφωνίας και του πρωτοκόλλου προκύπτει ότι μόνον τα εμπορεύματα καταγωγής ΕΟΚ ή Αυστρίας απολαύουν του προβλεπομένου από τη Συμφωνία προτιμησιακού καθεστώτος και ότι το πιστοποιητικό EUR. 1 συνιστά το αποδεικτικό έγγραφο της καταγωγής αυτής. Αντικείμενο της διαδικασίας του εκ των υστέρων ελέγχου αποτελεί κατ' ουσίαν ο έλεγχος της ακρίβειας της καταγωγής που αναγράφεται στο πιστοποιητικό αυτό, το οποίο έχει εκδοθεί προηγουμένως.

17 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, οσάκις από τον έλεγχο αυτό δεν επιβεβαιώνεται η αναγραφόμενη στο πιστοποιητικό EUR. 1 καταγωγή του εμπορεύματος, πρέπει να συνάγεται ότι το πιστοποιητικό αυτό κακώς χορηγήθηκε από το κράτος εξαγωγής και ότι, κατά συνέπεια, το εμπόρευμα αυτό δεν μπορεί να τύχει του προβλεπομένου από τη Συμφωνία προτιμησιακού καθεστώτος.

18 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το πρωτόκολλο αριθ. 3 της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας έχει την έννοια ότι, οσάκις το κράτος εξαγωγής, από το οποίο ζητείται να ελέγξει το πιστοποιητικό καταγωγής EUR. 1, δεν κατορθώνει να διαπιστώσει την ακριβή καταγωγή του εμπορεύματος, πρέπει να συνάγει ότι το εμπόρευμα είναι άγνωστης καταγωγής και ότι, επομένως, κακώς χορηγήθηκαν το πιστοποιητικό EUR. 1 και η δασμολογική προτίμηση.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

19 Εκ προοιμίου πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατ' αρχήν, το να ζητεί το κράτος εισαγωγής την καταβολή δασμών που δεν καταβλήθηκαν κατά την εισαγωγή αποτελεί φυσική συνέπεια του αρνητικού αποτελέσματος του εκ των υστέρων ελέγχου.

20 Εντούτοις, το υποβληθέν από το εθνικό δικαστήριο ερώτημα πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως των περιστάσεων της υποθέσεως της κυρίας δίκης.

21 Οι περιστάσεις αυτές χαρακτηρίζονται ιδίως, αφενός, από την διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών από το Hof van Beroep te Gent, η οποία δεσμεύει το αιτούν δικαστήριο, σύμφωνα με την οποία υπάρχει έγγραφο το οποίο αποδεικνύει την κοινοτική καταγωγή του επιμάχου εμπορεύματος και, αφετέρου, από την επισημανθείσα στις παρατηρήσεις της Επιτροπής αδυναμία προσκομίσεως της νομότυπης αποδείξεως της καταγωγής του εμπορεύματος, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 9, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου αριθ. 3, δηλαδή προηγουμένως χορηγηθέντος πιστοποιητικού EUR. 1, λόγω του ότι η εξαγωγή από τη Γερμανία στην Αυστρία πραγματοποιήθηκε πριν από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας και ότι, ως εκ τούτου, το εν λόγω πιστοποιητικό δεν ήταν δυνατόν να έχει εκδοθεί.

22 Συνεπώς, το δεύτερο ερώτημα έχει την έννοια ότι θέτει κατ' ουσίαν το ζήτημα αν, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, το κράτος εισαγωγής δεσμεύεται οριστικώς, όσον αφορά την αξίωση καταβολής των μη καταβληθέντων δασμών, από το αρνητικό αποτέλεσμα του εκ των υστέρων ελέγχου ή αν έχει τη δυνατότητα να λάβει υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής του εμπορεύματος.

23 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου αριθ. 3, της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας ορίζει, ότι για την εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής του πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα στη συμφωνία μέρη παρέχουν αμοιβαίως τη συνδρομή τους για τον έλεγχο της γνησιότητας της ακρίβειας των πιστοποιητικών EUR. 1. Το άρθρο 17, παράγραφος 3, ορίζει ότι τα αποτελέσματα του εκ των υστέρων ελέγχου γνωστοποιούνται στις τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής. Πρέπει να καθιστούν δυνατή τη διαπίστωση περί του εάν το αμφισβητούμενο πιστοποιητικό δύναται να ισχύσει για τα πράγματι εξαχθέντα εμπορεύματα και περί του εάν τα εμπορεύματα αυτά δύνανται πράγματι να τύχουν της εφαρμογής του προτιμησιακού καθεστώτος. Εξάλλου, το δεύτερο εδάφιο της ίδιας παραγράφου ορίζει ότι, όταν οι αμφισβητήσεις αυτές δεν είναι δυνατόν να ρυθμιστούν μεταξύ των τελωνειακών αρχών του κράτους εισαγωγής και εκείνων του κράτους εξαγωγής ή όταν θέτουν πρόβλημα ερμηνείας του πρωτοκόλλου, υποβάλλονται στην Τελωνειακή Επιτροπή.

24 Όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο στο πλαίσιο της ερμηνείας της Συμφωνίας περί ελεύθερης διακινήσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, υπογραφείσας στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972, συναφθείσας και εγκριθείσας εξ ονόματος της Κοινότητας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2840/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 190), η οποία περιλαμβάνει ένα πρωτόκολλο αριθ. 3 παρόμοιο προς αυτό της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας, ο προσδιορισμός της καταγωγής των εμπορευμάτων στηρίζεται στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τελωνειακών αρχών των συμβαλλομένων στη συμφωνία μερών, υπό την έννοια ότι η καταγωγή καθορίζεται από τις αρχές του κράτους εξαγωγής, δεδομένου ότι ο έλεγχος λειτουργίας του συστήματος αυτού εξασφαλίζεται χάρη στη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων υπηρεσιών (απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, 218/83, Les Rapides Savoyards, Συλλογή 1984, σ. 3105, σκέψη 26).

25 Με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο επισήμανε ότι το σύστημα αυτό δικαιολογείται από το ότι οι αρχές του κράτους εξαγωγής βρίσκονται σε ευνοϊκότερη θέση για να ελέγξουν απευθείας τα περιστατικά που καθορίζουν την καταγωγή

και ότι το σύστημα αυτό στηρίζεται στον καταμερισμό των καθηκόντων μεταξύ των τελωνειακών υπηρεσιών των συμβαλλομένων στη συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών και στην αξιοπιστία που πρέπει να προσδίδεται στα έγγραφα που καταρτίζουν οι υπηρεσίες αυτές στο πλαίσιο των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, δεδομένου ότι ο μηχανισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει παρά μόνον αν η τελωνειακή υπηρεσία του κράτους εισαγωγής αναγνωρίζει τις εκτιμήσεις στις οποίες έχουν προβεί νομίμως οι αρχές του κράτους εξαγωγής.

26 Πρέπει, εντούτοις, να παρατηρηθεί ότι ο σκοπός του εκ των υστέρων ελέγχου είναι να ελεγχθεί η ακρίβεια των πιστοποιητικών EUR. 1. Ιδίως στις περιπτώσεις που οι τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής έχουν βάσιμες αμφιβολίες όσον αφορά τη γνησιότητα του εγγράφου ή την ακρίβεια των πληροφοριών σχετικά με την πραγματική καταγωγή του επιμάχου εμπορεύματος, το κράτος εξαγωγής πρέπει να πραγματοποιήσει τον έλεγχο (άρθρο 17, παράγραφος 1). Η παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, του ίδιου άρθρου ορίζει ότι, για τον εκ των υστέρων έλεγχο των πιστοποιητικών EUR. 1, τα έγγραφα εξαγωγής ή τα επέχοντα θέση αυτών αντίγραφα πιστοποιητικών EUR. 1 πρέπει να φυλάσσονται για δύο τουλάχιστον έτη από τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής.

27 Σε καταστάσεις όπως αυτή της κύριας δίκης, όπου οι τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν κανονικά τον προβλεπόμενο από το πρωτόκολλο εκ των υστέρων έλεγχο, καμία διάταξη του πρωτοκόλλου αυτού δεν περιλαμβάνει απαγόρευση, για τις αρχές του κράτους εισαγωγής, να επιτύχουν τον επιδιωκόμενο από τον εν λόγω έλεγχο σκοπό — δηλαδή να ελέγξουν τη γνησιότητα και την ακρίβεια του πιστοποιητικού EUR. 1 — λαμβάνοντας υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής των εμπορευμάτων.

28 Συνεπώς, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το πρωτόκολλο αριθ. 3, της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας έχει την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, το κράτος εισαγωγής δεν δεσμεύεται οριστικώς, προκειμένου να αξιώσει την καταβολή μη καταβληθέντων δασμών, από το αρνητικό αποτέλεσμα του εκ των υστέρων ελέγχου, αλλά μπορεί να λάβει υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής του εμπορεύματος.

Επί του τρίτου ερωτήματος

29 Το τρίτο ερώτημα θέτει το ζήτημα αν ο εισαγωγέας μπορεί να επικαλεσθεί ως ανωτέρα βία την αδυναμία στην οποία βρίσκονται οι τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής, λόγω δικής τους αμελείας, να διαπιστώσουν την ακρίβεια της καταγωγής εμπορεύματος στο πλαίσιο του εκ των υστέρων ελέγχου.

30 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, κατά παγία νομολογία, εφόσον η έννοια της ανωτέρας βίας δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο στα διάφορα πεδία εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, η σημασία της πρέπει να καθορίζεται ανάλογα με το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου προορίζεται να παράγει τα αποτελέσματά της (βλ., ως πλέον πρόσφατη, την απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 1993, C-124/92, An Bord Bainne Co-operative και Compagnie Inter-Agra, Συλλογή 1993, σ. I-5061, σκέψη 10).

31 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η ανωτέρα βία δεν προβλέπεται ρητώς στο πρωτόκολλο αριθ. 3 αλλά μόνο στο άρθρο 12 αυτού, το οποίο αφορά την προθεσμία για την προσκόμιση του πιστοποιητικού EUR. 1, και ότι, αφετέρου, καμία διάταξη της Συμφωνίας ή του πρωτοκόλλου δεν προβλέπει τις συνέπειες πλημμελειών όπως αυτές που διαπιστώθηκαν από το εθνικό δικαστήριο. Ελλείψει ειδικών διατάξεων, η αναγνώριση της υπάρξεως περιπτώσεως ανωτέρας βίας προϋποθέτει ότι η εξωτερική αιτία την οποία επικαλούνται τα υποκείμενα δικαίου έχει αναπότρεπτες και αναπόφευκτες συνέπειες, σε σημείο ώστε να καθίσταται αντικειμενικά αδύνατη για τους ενδιαφερομένους η συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις τους (απόφαση της 18ης Μαρτίου 1980, 154/78, 205/78, 206/78, 226/78 έως 228/78, 263/78 και 264/78, 39/79, 31/79, 83/79 και 85/79, Valsabbia κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 489, σκέψη 140). Ως ανωτέρα βία πρέπει να νοούνται περιστάσεις άσχετες προς τον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία, ασυνήθεις και απρόβλεπτες, των οποίων οι συνέπειες δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν όση επιμέλεια και αν είχε επιδειχθεί, ούτως ώστε οι συμπεριφορές των δημοσίων αρχών να μπορούν, αναλόγως των περιστάσεων, να συνιστούν περίπτωση ανωτέρας βίας (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Μαρτίου 1993, C-50/92, Firma Molkerei-Zentrale Süd, Συλλογή 1993, σ. I-1035).

32 Στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου αριθ. 3 και, ειδικότερα, του εκ των υστέρων ελέγχου, το γεγονός ότι οι τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής δεν είναι σε θέση να διαπιστώσουν την ακρίβεια της καταγωγής του εμπορεύματος συνιστά, κατ' αρχήν, περίσταση ασυνήθη, απρόβλεπτη και ξένη προς τον εισαγωγέα.

33 Όσον αφορά την προϋπόθεση κατά την οποία η συμπεριφορά των αρχών του κράτους εξαγωγής πρέπει να έχει συνέπειες για τον εισαγωγέα υπό την έννοια ότι, παρά την επιμέλειά του, δεν ήταν δυνατόν να αποφευχθούν οι συνέπειες αυτές παρά μόνον με υπερβολικές θυσίες, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει το αληθές των προσπαθειών τις οποίες ισχυρίζεται ότι κατέβαλε ο ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας, ενόψει των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει από το πρωτόκολλο αριθ. 3.

34 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι, μολονότι, στο προβλεπόμενο από τη Συμφωνία και το πρωτόκολλο αριθ. 3 σύστημα, τόσο ο εξαγωγέας όσο και ο εισαγωγέας είναι υπεύθυνοι ενώπιον των τελωνειακών αρχών για το υποστατό των συναλλαγών τους και για την ειλικρίνεια των δηλώσεών τους, παρά ταύτα, όπως υπογράμμισαν ορθώς η Επιτροπή και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 29 των προτάσεών του, η υποχρέωση κατοχής των δικαιολογητικών εγγράφων της καταγωγής του εμπορεύματος βαρύνει αποκλειστικά τον εξαγωγέα.

35 Συνεπώς, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο εισαγωγέας μπορεί, αναλόγως των περιστάσεων, να επικαλεστεί ως ανωτέρα βία την αδυναμία στην οποία βρίσκονται οι τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής, λόγω δικής τους αμελείας, να διαπιστώσουν την ακρίβεια της καταγωγής εμπορεύματος στο πλαίσιο του εκ των υστέρων ελέγχου. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει το σύνολο των επικαλουμένων συναφώς πραγματικών περιστατικών.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 7ης Ιανουαρίου 1992, το Hof van Cassatie van België, αποφαίνεται:

1) **Το πρωτόκολλο αριθ. 3, της της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας, υπογραφείσας στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972, συναφθείσας και εγκριθείσας εξ ονόματος της Κοινότητας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, έχει την έννοια ότι, οσάκις το κράτος εξαγωγής, από το οποίο ζητείται να ελέγξει το πιστοποιητικό καταγωγής EUR. 1, δεν κατορθώνει να διαπιστώσει την ακριβή καταγωγή του εμπορεύματος, πρέπει να συνάγει το συμπέρασμα ότι το εμπόρευμα είναι άγνωστης καταγωγής και ότι, επομένως, κακώς χορηγήθηκαν το πιστοποιητικό EUR. 1 και η δασμολογική προτίμηση.**

2) **Το πρωτόκολλο αριθ. 3, της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας έχει την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, το κράτος εισαγωγής δεν δεσμεύεται οριστικώς, προκειμένου να αξιώσει την καταβολή μη καταβληθέντων δασμών, από το αρνητικό αποτέλεσμα του εκ των υστέρων ελέγχου, αλλά μπορεί να λάβει υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής του εμπορεύματος.**

3) **Ο εισαγωγέας μπορεί, αναλόγως των περιστάσεων, να επικαλεστεί ως ανωτέρα βία την αδυναμία στην οποία βρίσκονται οι τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής, λόγω δικής τους αμελείας, να διαπιστώσουν την ακρίβεια της καταγωγής εμπορεύματος στο πλαίσιο του εκ των υστέρων ελέγχου. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει το σύνολο των επικαλουμένων συναφώς πραγματικών περιστατικών.**

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Δεκεμβρίου 1993.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida